

Newsletter analityczny nr 4 (3-16.06.2014)**Program „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego****Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu w dn. 3-16 czerwca 2014 r.**

W minionych dwóch tygodniach media zdominowały doniesienia na temat rozmów na linii Komisja Europejska-Ukraina-Rosja, komentarze dotyczące Strategii Bezpieczeństwa Energetycznego Unii Europejskiej oraz pierwsze spekulacje dotyczące kandydatur na stanowisko szefa KE oraz poszczególnych komisarzy.

Europa i świat:

3.06 – Chiny ogłosiły, że w ramach kolejnego planu pięcioletniego, od 2016 roku przyjmą limity emisji CO₂.

3.06 – Profesorowie, studenci i pracownicy University of Oxford zaapelowali do władz uczelni o zaprzestanie finansowania projektów badawczych związanych z paliwami kopalnymi z uniwersyteckiego funduszu inwestycyjnego, którego wartość wynosi 3,3 mld GBP. Powodem takiej decyzji ma być walka ze zmianami klimatu.

3.06 – Barack Obama, prezydent USA, zapowiedział eksport gazu z łupków ze Stanów Zjednoczonych do Europy.

3.06 – Aleksandr Miedwiediew, wiceprezes rosyjskiego Gazpromu, skrytykował polską propozycję dotyczącą dokonywania wspólnych zakupów gazu przez Unię Europejską.

4.06 – Międzynarodowa Agencja Energii oceniła, że w latach 2014-2035 inwestycje w rosyjskim sektorze energetycznym powinny wynieść 2,7 bln dolarów.

4.06 – Joseph Macmanus, ambasador USA przy Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej, stwierdził, iż „Iran podjął właściwe kroki w sprawie uczynienia swego programu nuklearnego bardziej transparentnym dla społeczności międzynarodowej”.

4.06 – Connie Hedegaard, komisarz UE ds. klimatu, stwierdziła że „UE zrealizuje ze znaczną nadwyżką cele redukcji emisji do 2020 r. wyznaczone w protokole z Kioto”. Zaznaczyła

również, że Unia do 2020 roku przekroczy o 20% cel redukcji emisji CO₂ oraz w stosunku do 1990 r. obniży emisję o 24,5%.

5.06 – Na terenie elektrowni jądrowej w Fukushima powstanie elektrownia fotowoltaiczna Sunny Solar Fukushima Central Plant o mocy 26.2 MW.

5.06 – Chiny zapowiedziały wydobycie gazu z łupków na poziomie 6,5 mld m³ w 2014 r.

5.06 – Jose Barroso, szef Komisji Europejskiej po zakończeniu szczytu G7 stwierdził, iż potwierdził „intencję (G7) do osiągnięcia ambitnego i wiążącego porozumienia klimatycznego do 2015 roku”. Wspólnie z Hermanem Van Rompuyem, przewodniczącym Rady Europejskiej, zaznaczył, że bezpieczeństwo energetyczne i walka ze zmianami klimatu są dla UE kluczowymi priorytetami. Z kolei Barack Obama stwierdził iż „sytuacja na Ukrainie uwidoczniała potrzebę większego bezpieczeństwa energetycznego” oraz że G7 ustaliła „udzielenie pomocy Ukrainie w zredukowaniu przez nią ryzyka w dziedzinie energii”. Prezydent USA przyznał również, że każdy kraj G7 przeprowadzi ocenę energetyczną, by zidentyfikować potencjalny wpływ ewentualnych zakłóceń w dostawach energii oraz zaproponować sposoby lepszego zapobiegania i szybszego z nich wychodzenia. Jak zapewnił, „mamy zamiar pomóc państwom Europy Środkowo-Wschodniej wzmocnić także ich bezpieczeństwo energetyczne”.

9.06 – W Genewie rozpoczęły się negocjacje pomiędzy Iranem, a USA w sprawie programu atomowego.

9.06 – Władimir Cżyżow, przedstawiciel Rosji przy UE, stwierdził, że działania UE w sprawie projektowanego rurociągu South Stream są "Pełznącym przechodzeniem do sankcji gospodarczych przeciwko Rosji. (...) Trudno się oprzeć wrażeniu, że decyzja o blokadzie rozpoczęcia przez Bułgarię prac przy South Stream przez Komisję Europejską została podyktowana czysto politycznymi względami".

10.06 – Ilja Zaslawskij z think tanku Chatham House stwierdził, iż kontrakt gazowy między Rosją a Chinami pozwoli Gazpromowi „ledwie na pokrycie kosztów”.

10.06 – Firma doradcza EY opublikowała raport „Macroeconomic impacts of the low-carbon transition”, w którym przewiduje, że dalsza dekarbonizacja gospodarki UE może przynieść znaczące oszczędności, a w przypadku zakupu surowców energetycznych może przyczynić się do spowolnienia tempa wzrostu cen energii elektrycznej. Skumulowane oszczędności

gospodarstw domowych w rachunkach za energię w ciągu najbliższych 40 lat (2010-2050) mogłyby, według EY, sięgnąć 474 mld EUR.

11.06 – Wznowiono trójstronne negocjacje gazowe Rosja-Ukraina-KE.

12.06 – Instytut Zasobów i Energii w New Delhi opublikował wyniki badań ankietowych w Indiach. Według nich, aż 90% mieszkańców Indii dostrzega zachodzące zmiany klimatyczne, a 95% uważa, iż podniosły się średnie temperatury.

12.06 – Abdul Kareem Luaibi, minister ropy Iraku, zapewnił, że pomimo zajęcia przez organizację ISIS (Islamskie Państwo w Iraku i Lewancie) kontroli m.in. nad miastem Mosul, eksport ropy z południa kraju jest w pełni bezpieczny i odbywa się bez przeszkód. Zaplecze eksportowe z tego obszaru Iraku wynosi około 2,6 mln baryłek dziennie.

12.06 – Podczas Polsko-Niemieckiego Szczytu Energetycznego, Uwe Beckmeyer sekretarz stanu w Federalnym Ministerstwie Gospodarki i Energetyki, stwierdził: „Nawet jeśli Polska i Niemcy przyjęły różne strategie energetyczne, pozostaje wiele możliwości kooperacji. W obliczu aktualnej sytuacji politycznej na Ukrainie, pozostajemy w bliskim dialogu z Polską i naszymi europejskimi partnerami, by wzmocnić bezpieczeństwo energetyczne Europy”. Z kolei Janusz Piechociński, wicepremier i minister gospodarki podkreślił: „Powinniśmy dalej pracować na rzecz poprawy efektywności energetycznej i propozycji klimatycznych, z uwzględnieniem kształtu przyszłej polityki UE oraz trendów na rynku światowym”.

12.06 – Aleksiej Miller, szef Gazpromu, w związku z dostawami gazu z Polski i Węgier na Ukrainę oświadczył: „Dostawy rewersowe to półaferalny mechanizm (...) na Ukrainę dostarczany jest europejski gaz, a w rzeczywistości to gaz rosyjski. (...) To jest sprzeczne z kontraktem, który podpisaliśmy z Ukrainą”. Szef rosyjskiego koncernu zagroził, że zastosowanie rewersu może doprowadzić do „wprowadzenia ograniczeń dostaw według takiego rodzaju systemu”.

16.06 – Niemieckie Ministerstwo Gospodarki bada sprzedaż przez RWE spółki naftowej DEA funduszowi kontrolowanemu przez rosyjskiego oligarchę Michaiła Fridmana. Umowa może zostać anulowana jeśli będzie zagrażała strategicznym interesom RFN.

16.06 – Gazprom wystąpił do sądu arbitrażowego w Sztokholmie o wyegzekwowanie od ukraińskiego Naftohazu długu w wysokości 4,5 mld dolarów za odebrany, ale nieopłacony gaz.

16.06 – KE wezwała Rosję do wycofania skargi do Światowej Organizacji Handlu (WTO) w sprawie trzeciego pakietu energetycznego UE.

16.06 – Andrij Kobołow, prezes Naftohazu, stwierdził że dostawy gazu z Rosji spadły do zera.

16.06 – Dmitrij Miedwiediew, premier Rosji stwierdził, że rozmowy w sprawie dostaw gazu na Ukrainę zostaną wznowione dopiero po uregulowaniu długów.

16.06 – Jennifer Psaki, rzeczniczka Departamentu Stanu USA stwierdziła: „kompromis zaproponowany przez Komisję Europejską w sprawie cen gazu dla Ukrainy był sprawiedliwy i rozsądny”, i wezwała aby „Rosja wznowiła negocjacje na jego podstawie”.

Polska:

5.06 – Spotkanie premiera Donalda Tuska, Jerzego Pietrewicza wiceministra gospodarki, Jana Krzysztofa Bieleckiego przewodniczącego Rady Gospodarczej przy premierze i szefa Kancelarii Premiera Jacka Cichockiego z przedstawicielami górników. Jerzy Pietrewicz przedstawił propozycje rządu dotyczącą budowy krajowej sieci polskiego węgla. Według założeń, ma ona ograniczyć koszty sprzedaży surowca, zwiększyć sprzedaż na rynkach zagranicznych, wprowadzać monitoring jakościowy importowanego węgla oraz grupowe zakupy dla sektora. Długoterminowe działania obejmują nową ustawę o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego do 2027 roku.

5.06 – Centralne Biuro Śledcze zatrzymało 10 osób związanych z najbardziej rozpoznawalnym dystrybutorem węgla spółki MM Group, posiadającej 40 procent udziałów w Składach Węgla.

5.06 – Donald Tusk stwierdził, że Polska jest zainteresowana obsadzeniem stanowiska szefa komisji przemysłu, badań naukowych i energii. Premier przyznał, że „Komisja ITRE (Industry, Research, Energy) (...), która zajmuje się bardzo szeroko pojętymi tematami gospodarczymi, w tym energetyką, jest komisją, na którą mamy rzeczywiście apetyt”.

10.06 – Sejm uchwalił ustawę dotyczącą wydobycia gazu z łupków. Przewiduje ona uproszczenie procedury przyznawania koncesji dla firm poszukujących i wydobywających to paliwo.

10.06 – Sejm znowelizował ustawę o jakości paliw. Nowe przepisy zakładają podniesienie z 5 do 10% limitu dodatku biokomponentów do benzyny.

11.06 – Publikacja raportu NIK o „Bezpieczeństwie elektroenergetycznych sieci przesyłowych”. Zgodnie z ustaleniami NIK w latach 2009-2013 nie wystąpiła sytuacja, w której zagrożone byłoby bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej. Izba ostrzegła przed zagrożeniem dostaw energii elektrycznej po 2015 roku z powodu wyłączenia jednostek wytwórczych energii elektrycznej. NIK złożyła też wniosek do premiera o przyspieszenie prac nad projektem ustawy o korytarzach przesyłowych, która ułatwi pozyskiwanie prawa do gruntów pod infrastrukturę do przesyłania i dystrybucji energii.

11.06 – Klub Parlamentarny Prawa i Sprawiedliwości na posiedzeniu wyjazdowym w Ostrołęce przyjął tzw. "Deklaracją Ostrołęcką". PiS zadeklarował działania na rzecz rozbudowy gazoportu do zdolności przeładunkowej na poziomie 7,5 mld m³, a także w dalszej przyszłości budowy drugiego gazoportu w okolicach Gdańska, połączenia Polski i Danii gazociągami *Baltic Pipe* oraz podjęcie prac nad przyspieszeniem wydobycia krajowego gazu ze złóż konwencjonalnych i łupkowych. Podkreślił także postulat rozbudowy i budowy podziemnych magazynów gazu. Zapowiedziano również działania w sprawie renegotjacji pakietu energetyczno-klimatycznego i niedopuszczenie do zaostrażania ograniczeń emisji CO₂ do roku 2030 oraz rezygnację z innych przepisów dyskryminujących polski węgiel. PiS zadeklarował również podjęcie działań w zakresie uzdrowienia polskiego górnictwa węgla kamiennego, dokończenia budowy realizowanych bloków węglowych w Polsce oraz powrotu do budowy nowej elektrowni na węgiel kamienny w Ostrołęce.

12.06 – Maciej Bando, prezes Urzędu Regulacji Energetyki, stwierdził: "Nie widzę możliwości podwyżek cen dla odbiorców na rynku gazu i energii".

15.06 – Janusz Piechociński, wicepremier i minister gospodarki zapowiedział, że kontrakt jamalski na mocy, którego Polska zakontraktowała 10, 2 mld m³ gazu będzie renegotjowany w listopadzie br.

16.06 – Agnieszka Jabłońska-Twaróg rzeczniczka Ministerstwa Skarbu Państwa zapewniła, że terminal LNG w Świnoujściu będzie gotowy do obioru gazu w 2015 roku.

Komentarz do wydarzeń:

Kryzys ukraiński skłonił Komisję Europejską do przedstawienia propozycji Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa Energetycznego. Premier Donald Tusk już w kwietniu zaproponował możliwość podjęcia wspólnych negocjacji całej Unii Europejskiej w sprawie zakupu gazu. Propozycja strony polskiej nie znalazła się jednak w tym i innych dokumentach zaprezentowanym przez Komisję, która położyła nacisk na rynkowe, a nie administracyjne mechanizmy zakupów i ustalania cen na europejskim rynku energii, w tym i gazu. Przedstawione przez KE propozycje działań zakładają wzmocnienie współpracy między państwami UE zarówno w perspektywie krótkoterminowej jak również w perspektywie długoterminowej. Z perspektywy strategicznej najważniejsze są działania długoterminowe, które zmieniają uwarunkowania polityki energetycznej Unii Europejskiej. Do najważniejszych z nich można zaliczyć zwiększenie efektywności energetycznej, wzrost produkcji energii i zdywersyfikowanie dostawców, zbudowanie wewnętrznego rynku energii, jednolitą zewnętrzną politykę energetyczną oraz wzmocnienie mechanizmu solidarności i ochrony infrastruktury krytycznej. Przedstawione propozycje umożliwią zmniejszenie zależności od zmiennych cen nieodnawialnych surowców energetycznych oraz zredukowanie wydatków na ich import, co wzmocni bezpieczeństwo ekonomiczne Unii Europejskiej. Śluszne jest również łączenie kwestii energetycznych z ograniczeniem emisji CO₂, co w przypadku podpisania w 2015 roku na szczycie w Paryżu COP 21 powszechnego międzynarodowego porozumienia redukującego emisję gazów cieplarnianych, umożliwi ekspansję handlową państw Unii Europejskiej oraz pogorszy konkurencyjność gospodarki ChRL. Stanowisko odchodzącej Komisji Europejskiej może stanowić podstawę do negocjacji strategii bezpieczeństwa energetycznego całej Unii Europejskiej przez nową Komisję Europejską (która rozpocznie urzędowanie 1 listopada br.) przy znaczącym udziale nowo wybranego 25 maja br. Parlamentu Europejskiego. Rezultaty wyborów do Parlamentu Europejskiego nie zapowiadają bowiem zasadniczych zmian prowadzonej do tej pory polityki. Z tego powodu istotne znaczenie ma objęcie przez polskich przedstawicieli kluczowych stanowisk w instytucjach Unii Europejskiej, które umożliwiają wpływanie na proces tworzenia Europejskiej Strategii

Bezpieczeństwa Energetycznego. Kluczowe znaczenie w tym procesie ma Komisja Europejska, a w niej Komisarz ds. Energii i Klimatu. Na tym etapie procesu politycznego wyłaniania nowej Komisji pojawiają się głosy o potrzebie włączenia zagadnień, którymi zajmował się Komisarz ds. Klimatu, do obszaru działania Komisarza ds. Przemysłu lub Energii. Jeśli jednak przyjąć, iż struktura Komisji Europejskiej zostanie zachowana, to polscy kandydaci nie mają szans na objęcie stanowiska ani komisarza ds. Energii ani ds. Klimatu. Wydaje się, że premier Donald Tusk zdając sobie sprawę z tych uwarunkowań, zgłosił kandydaturę Jerzego Buzka (europoła wybranego w okręgu śląskim z największą liczbą głosów w ostatnich wyborach do PE – ponad 250.000), na stanowisko szefa Komisji ITRE (Komisji Przemysłu, Badań naukowych i Energii) w Parlamencie Europejskim. Obsadzenie tego stanowiska byłoby istotnym czynnikiem umożliwiającym oddziaływanie na proces polityczny tworzenia Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa Energetycznego. Wynika to ze wzmocnienia w traktacie lizbońskim roli Parlamentu Europejskiego poprzez procedurę współdecydowania wraz z Radą w zakresie między innymi polityki energetycznej oraz konieczność akceptacji przez niego umów międzynarodowych. W związku z tym, szef ITRE będzie miał istotny wpływ na stanowisko Parlamentu Europejskiego w takich obszarach jak polityka energetyczna, czy zawarcie porozumienia z USA w sprawie TRIPS, stanowiącego podstawę dla energetycznego wsparcia państw europejskich przez Stany Zjednoczone poprzez sprzedaż LNG. Z tej perspektywy włączenie Dyrekcji Generalnej ds. działań w dziedzinie klimatu do obszaru działania Komisarza ds. Energii może być wspierane przez polski rząd. Polska ubiega się również o stanowisko Wysokiego Przedstawiciela ds. Polityki Zagranicznej, widząc na tym stanowisku obecnego Ministra Spraw Zagranicznych Radosława Sikorskiego. Wśród kandydatów na ten urząd wymieniani są również Martin Schulz, Frans Timmermans oraz Stefan Füle. Objęcie wspomnianego stanowiska przez polskiego polityka może wzmocnić zewnętrzną działalność Unii Europejskiej w zakresie realizacji jej strategii energetycznej, lecz będzie miało mały wpływ na jej kształtowanie wewnątrz wspólnoty.

Warszawa, 18 czerwca 2014 r.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.